ראוה שנתייחדה עמו **באפילה**. בהזורק (לקמן דף פפ.) תנן המגרש את אשתו ונמצא בפונדקי ונסמוך מיימי לה ר"ה נתיחדה עמו באפילה כדמשמע הכא: **נתן** לה בכפים חוששין משום זנות. א) פי' אפילו ראוה שנבעלה כיון שנתן לה כספים פרש"י דבזנות אין שייך לשון חוששין דלכהונה כבר נפסלה שהרי היא גרושה ולתרומה לא מיפסלא בת כהן אלא בציאת עבירה שנבעלה לכותי אבל נתין ממזר ואגב קידושין נקט חוששין ומיהו לרבי אלעזר דאמר ב) פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות ג) עשאה זונה נקט נמי שפיר חוששין בזנות ומיהו סתמא דתלמודא ביבמות (דף פפ.): לא אשכח משנה לו בריתא כרבי אלעזר: **אם** כן **מאי אף**. דהני תרי מילי סתרן אהדדי דאי חוששין לזנות אין חוששין לקדושין: **תנא** ובלבד שימות. פי' בקונטרס הא דקאמר רבי יוסי מגורשת ואינה מגורשת היינו אם מת לבסוף וכשעת מיתה הויא מגורשת גמורה כדאמרינן ולכי מיית הוי ציגולא אבל אם לא מת אינגלאי מילתא דלאו ציגולא הוא וחייב חטאת וטעמא דרבי יוסי מפרש הקונטרס בסמוך משום דאין בריה ולא אמרינן לכשמת הוברר הדבר שמתחלה היו אותן שעות רחוקות מן המיתה והיתה אשת איש בודאי אלא אין בריה ומחשבה משעת נתינה ועד שעת מיתה ספק גרושה ואין גרשה לרבינו יצחק דאי סבר אין בריה א"כ היכי דעד שעת מיתה הויא ספק מגורשת אע"ג שהוברר הדבר לבסוף שאותן שעות היו רחוקות מן המיתה משעת מיתה ואילך נמי לא תהא מגורשת ודאי אע"פ שהוברר הדבר לבסוף שאותה שעה היתה סמוכה למיתה כיון דבשעה שהיה לבו לחול לא היה מבורר ולעיל בריש פרק כל הגט (דף כה:) דייקינן בהדיא דיש בריה כיון דכי מיית הוי גט ואפילו לא מת מאותו חולי יהיה לנו לומר שתהא מגורשת מספק כל אותם הימים ולא נאמר הוברר הדבר אלא אם כן נאמר דעד דאפקר כל אותם הימים ולא נאמר הוברר הדבר לבסוף על כן נראה לרבינו יצחק דטעמא דרבי יוסי דאמר מגורשת ואינה מגורשת משום דמספקא לן אם חלין הגילוסין משעת נתינה כר' מאיר או חלין שעה אחת קודם מיתה כר' יהודה וכן פירש ריב"ם: **אמר** רבה באומר מעת שאני בעולם. פי' בקונטרס שאמר בפירוש הרי זה גיטך מעת שאני בעולם ומילתא באפי נפשיה היא ולא קאי אריש אהכי זה גיטך מהיום אם מתי דהתם לכולי עלמא מגורשת משעת נתינה ואין נראה לר"ת דלישנא דמה היא באותן הימים משמע דקאי אמאי דאמרי לעיל ועוד אומר רבינו יצחק דבתוספתא בהדיא משמע דקאי אמהיום אם מתי דקתני הרי זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה הימים שבינתים בעלה זכאי במציאתה כו' ומייתי פלוגתא דהכא תנאי דבסמוך ונראה לר"ת כמו שכתב בפי' רבינו חננאל נעשה כאומר בכ"ף מעת שאני בעולם ב) כלומר מהיום דקאמר היינו מחיים שדעתו לאחר הגט כל מה שיוכל רק שיחול מחיים שעה אחת סמוך למיתתו ואע"ג דקאי אריש אמהיום אם מתי פריך שפיר והא אין גט לאחר מיתה כיון דקתני הרי היא כאשת איש לכל דבריה א"כ אין גט אל משעת נתינה אלא לאחר מיתה אע"ג דאמר ר' יוסי אל משעת נתינה ואינה מגורשת אינה מגורשת ודאי אל משעת מיתה ואילך ובא אל אייר הוברר הדבר לבסוף זה לרבינו יצחק דטעמא דרבי יוסי דאמר מגורשת ואינה מגורשת משום דמספקא לן אם חלין הגילוסין משעת נתינה כר' מאיר או חלין שעה אחת קודם מיתה כר' יהודה וכן פירש ריב"ם: **אמר** רבה באומר מעת שאני בעולם. פי' בקונטרס שאמר בפירוש הרי זה גיטך מעת שאני בעולם ומילתא באפי נפשיה היא ולא קאי אריש אהכי זה גיטך מהיום אם מתי דהתם לכולי עלמא מגורשת משעת נתינה ואין נראה לר"ת דלישנא דמה היא באותן הימים משמע דקאי אמאי דאמרי לעיל ועוד אומר רבינו יצחק דבתוספתא בהדיא משמע דקאי אמהיום אם מתי דקתני הרי זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה הימים שבינתים בעלה זכאי במציאתה כו' ומייתי פלוגתא דהכא תנאי דבסמוך ונראה לר"ת כמו שכתב בפי' רבינו חננאל נעשה כאומר בכ"ף מעת שאני בעולם ב) כלומר מהיום דקאמר היינו מחיים שדעתו לאחר הגט כל מה שיוכל רק שיחול מחיים שעה אחת סמוך למיתתו ואע"ג דקאי אריש אמהיום אם מתי פריך שפיר והא אין גט לאחר מיתה כיון דקתני הרי היא כאשת איש לכל דבריה א"כ אין גט אל משעת נתינה אלא לאחר מיתה אע"ג דאמר ר' יוסי אל משעת נתינה ואינה מגורשת אינה מגורשת ודאי אל משעת מיתה ואילך והא אין גט לאחר מיתה ות"ת והא דאמר ג) כל היולא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו ופירש בקונטרס שהיה כותב גט על תנאי אם

מד א מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה י' סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמט סעיף ג:

תוספות רי"ד

ר' יהודה אומר הרי היא כאשת איש לכל דבר ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת. פי' לא תתייחד עמו אלא בעדים שמא יבא עליה ויתבטל הגט ותהא צריכה גט שני לבעילה זו ולקמן בפ' הזורק פליגי ב"ש וב"ה במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ומצרכי לה ב"ה גט שני ואע"פ שהגט זה אינו גומר אלא לאחר מיתה כיון דאמר מהיום אם מתי למפרע הוא קונה ואינו פוטר הביאה שעשה בה לאחר מיכן הלכך אם יבא עליה צריכה ממנו גט שני: ומה היא באותן הימים. פי' בעל כרחיה פשטא דמתני' הכי משמע דקאי אמתני' דלעיל דתנן מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי ועלה קאי מה היא באותן הימים שאם נתן ראובן גט לאשתו באחד בניסן ואמר לה מהיום אם מתי ולא מת כל ימי ניסן ר' יהודה אומר כאשת איש לכל דבריה. פי' דקסבר ר' יהודה לא קנה הגט אלא בשעת המיתה אבל כל ימי ניסן היא אשתו גמורה והבא עליה בשגגה מביא חטאת קבועה. ר' יוסי אומר מגורשת וכו'. פי' גם ר"י סובר שאין הגט גט אלא בשעת מיתה מיהו כל ימי ניסן לא דיינינן לה כאשת איש גמורה לחייב הבא עליה בחטאת קבועה אלא ספק אשת איש והבא עליה מביא אשם תלוי: תאנא ובלבד שימות פי' התם פליג ר' יוסי על ר' יהודה אבל אם הבריא ולא מת אגלאי מילתא דכל אותן הימים אשת איש גמורה היא שהרי בטל הגט מעיקרו ומקשה ולכי מיית הוי ציגא והא ק"ל אין גט לאחר מיתה פי' היכי עבדי לה ר' יוסי ור' יהודה אשת איש כל ימי ניסן אטו כי מיית הוי ציגא והא אין גט לאחר מיתה אלא ודאי למפרע קונה הגט וכיון דלמפרע קונה הגט והוא אמר לה מהיום איגלאי מלתא שכל ימי ניסן היתה מגורשת ולמה מחזיקה ר' יהודה אשת איש גמורה ור' יוסי מחזיקה בספק ב) אמר רבא נעשה כאומר לה מעת שאני בעולם. פי' אע"פ שאמר לה מהיום קסבר ר' יהודה ור' יוסי אגן סהדי שלא רצה לגרשה אלא לאחר מיתה כדי שלא תהיה זקוקה ליבם ומפני שאין גט לאחר מיתה אמר לה מהיום ודי לנו בשעה א' סמוך למיתה שיקנה הגט באותה שעה ולא יהא גט לאחר מיתה הלכך אע"ג דאמר לה מהיום לא נחכוון להקנותו לה אלא שעה א' סמוך למיתה ומפני שכל שעה ושעה היא בספק שמא עכשיו ימות ונמצא שזאת היא שעת קנין הגט נחלקו בדבר זה ר' יהודה ור' יוסי דר' יהודה סבר אע"פ שבעת הבעילה היא בספק כיון שלא מת מיד אלא חיה עד א' באייר הוברר הדבר

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נתן לה בכפים' וכו' עשאה זונה נקט. ע' יבמות ד' סט ע"א תד"ה לא פוסלין:

הגהות הב"ח

(ב) גמ' ר' יוסי ברבי יהודה אומר אף בזו מוסשין: (ג) רש"י ד"ה מוסשין וכו' גט יהן נ"ב לקמן דף עט ע"א: (ג) ד"ה כמאן וכו' בהזורק נ"ב דף פפ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה נתן לה כספים מוסשין משום זנות פי' אפילו ראוה וכו' עד סופו. עיין סנהדרין ד' נ ע"ב תוס' ד"ה מ"ל ובת כהן וכו' ושוב ראיתי בספר מתנה ראתון ביבמות ד' סא ע"א עמד בזה:

מוסף רש"י

מחלוקת כשראוה שנבעלה. נ"ס סבר אם עושה בעילתו בעילת זנות וכל כמה דלא אמר הריני נועל לשם קדושין לא אמרינן לשם קדושין בעל וב"ה סבר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות (לקמן פא.).

תוספות רי"ד (המשך)

שכל חודש ניסן היתה אשת איש גמורה ולא קנה הגט אלא באותה שעה שהיתה סמוכה למיתה וקסבר ר' יהודה יש ברירה ור' יוסי ג) בדאין ברירה אלא כיון שבשעת הבעילה היה הדבר בספק הבא עליה מביא אשם תלוי שכפי המעשה שבאותה שעה אנו דנין אותו ואע"פ שנתחברר לאחר מיכן שאין זו שעת קנין הגט לא סמכינן אברירה אלא כשעת הבעילה אנו דנין אותו ואין זה דומה לספק חלב המתחייב אשם תלוי ואם מתברר לאחר מיכן מביא חטאת דהתם אם אצלו היה ספק היה יכול להתברר מאחרים אבל זה הספק אין אדם בעולם שיכול לברורו שמי יודע אם ימות מיד ותהיה זו השעה של קנין הגט או לא ימות מיד הלכך אע"פ שהוברר לאחר מיכן שלא מת מיד לא סמכינן אברירה אלא כעת הבעילה אנו דנין אותו והכי אמרי' לעיל בפ' כל גט בגמ' דבברירה פליגי רבי יוסי ורבי יהודה דלרבי יהודה

כאשת איש לכל דבריה רבי יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת: גמ' ת"ר ו) ראוה שנתייחדה עמו באפילה או שישנה עמו תחת מרגלות המטה אין חוששין שמא נתעסקו בדבר אחר ג) וחוששין משום זנות ואין חוששין משום קדושין רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף (ד) חוששין משום קידושין מאי קאמר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ה"ק ראוה שנבעלה חוששין משום קידושין נתן לה כספים חוששין משום זנות דאמרי' באתננה נתן לה ואין חוששין משום קידושין רבי יוסי בר' יהודה אומר אאף בזו חוששין משום קידושין כמאן אזלא הא דאמר ה) רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מחלוקת כשראוה שנבעלה אבל לא ראוה שנבעלה דברי הכל אין צריכה הימנו גט שני כמאן כר' יוסי בר' יהודה מתקיף לה רבא א"כ מאי אף אלא אמר רבא ה"ק ז) רבי יוסי בר רבי יהודה אומר אף לא ראוה שנבעלה חוששין משום קידושין כמאן אזלא הא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת כשראוה שנבעלה אבל לא ראוה שנבעלה דברי הכל אינה צריכה הימנו גט כמאן דלא כחד: מה היא באותן הימים רבי יהודה אומר כאשת איש לכל דבריה ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת: תנא ובלבד שימות ולכי מיית הוי גיטא והא קיימא לן דאין גט לאחר מיתה אמר רבה באומר מעת שאני בעולם: תנו רבנן ח) ימים שבינתים בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומטמא

לשם אים. והכא עליה במזיד בתנן ובשוגג בחטאת ואע"ג דמת מאותו חולי לפי שלא גירשה אלא סמוך למיתה ובגמ' מוקי לה באומר לה במסירת הגט הרי זה גיטך והתגרשי בו מעת שאני בעולם אם מתי הלכך רבי יהודה סבר סמוך למיתה הוא דהוי גט ומקמי הכי לשם אים היא ורבי יוסי סבר מכי יהב לה גיטא כל שעתא מספקא לן במעת שאני בעולם הלכך פסיקא היא והכא עליה בשם אים: **גמ' בדבר אחר.** בתשמיש: **וחוששין משום זנות.** שמא בא עליה ולקמן פריך מאי קאמר: **ואין חוששין.** שמא בעל לשם קידושין להגריכה גט שני: **מאי קאמר.** קתני אין חוששין שמא נתעסקו בדבר אחר והדר תני וחוששין משום זנות: **חוששין משום קידושין.** ולריכה גט שני משום קדושין ואין כאן טעם גט יתן (ב) שכבר מסרו לה קודם לכן אלא טעם קידושין הללו מצריכין אותה גט: **נתן לה כספים.** אחר בעילה: **חוששין משום זנות.** כלומר תולין ביאה זו בזנות: **ואין חוששין לקדושין.** להצריכה גט דאי לשם קדושין בעל לא הוה יהיב לה אתנן. והאי חוששין דזנות לאו דווקא דמאי חששא איכא אי משום כהונה הא גרושה היא ונפסלה ואי לתרומה בת כהן לא מיפסלא אלא בציאת עבירה כגון כותי חלל נתין וממזר והנך דמפרשי ביבמות ט) ובקידושין ט) אלא איידי דנקט אין חוששין בסיפא נקט לשון חוששין בריש: **אף בזו.** שנתן לה כספים חוששין משום קידושין דלמא הני כספים נלו אתנן מינהו אלא מתנה: **כמאן אזלא הא.** דאוקי רבי יוחנן בהזורק (ג) מחלוקת ב"ש וב"ה במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דמצרכי לה ב"ה גט שני בשראוה שנבעלה אבל לא ראוה אינה צריכה גט שני: **כמאן דדברי הכל.** דבין לת"ק בין לר' יוסי אמרינן היכא דלא ראוה לא חיישינן והיכא דראוה חיישינן אי לאו משום כספים: **מידי כספים קתני.** אי אתנייה לתנא כספים לא הוה טעי בגירסא למינסייה לגמרי: **אף חוששין.** לקמיה פריך מאי אף: **כמאן אזלא הא.** דאוקי ר' יוחנן אליבא דב"ה דהיכא דראוה צריכה גט: **כרבי יוסי בר' יהודה.** דאילו לת"ק לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה דלא שביק ב"ה וסתים כב"ש אבל רבי יוסי סבר לה כרבי יוחנן ולא כמאן דמוקי פלוגתייהו אף בשלא ראוה שנבעלה דהא הכא כי לא ראוה כולהו מודו דלא חיישינן: **מאי אף.** דהא חששא דזנות לאו דווקא חששא אלא קולא היא לומר תולין אותה בזנות ואין חוששין לקידושין ור' יוסי הוה ליה למימר חוששין לקידושין ואין תולין להקל בזנות: **אף לא ראוה כו'.** דכיון שראוה שנתיחדה עדי היחוד הן הן עדי ביאה דכיון דגייסי אהדדי חוששין לביאה: **דלא כחד.** דאי לת"ק אפי' ראוה נמי האמר תולין בזנות ואינה צריכה גט ואי לרבי יוסי כי לא ראוה נמי קאמר חוששין וסבירא ליה כמאן דמוקי התם פלוגתייהו בשלא ראוה וקמצרכי לה ב"ה גט: **תנא ובלבד שימות.** אבל אי לא מת איגלאי מילתא דלאו גיטא הוא ותייב חטאת: ופרכינן בין לר' יוסי דמשוי לה אשת איש ספק בין לרבי יהודה דמשוי לה אשת איש ודאי ולכי מיית היכי הוי גיטא הא לדידהו לא הוי גט למפרע משעת מסירה אם כן לא הוי גט עד לאחר מיתה: ומשני **אמר רבה.** מתני' לאו באומר מהיום אם מתי דהכא ודאי לכי מיית איגלאי מילתא דהוי גט משעת נתינה והכא עליה פטור אלא באומר מעת שאני בעולם להוי גט לרבי יהודה סמוך למיתה חייל גיטא ומעיקרא אשת איש היא ורבי יוסי סבר משעת נתינה מספקא לן דלמא זו היא שעה הסמוכה למיתה והוי גט ספק ואע"ג דחיי טפי אין בריה: **שבינתים.** בין נתינה למיתה: ומטמא

ט) [מוספתא פ"ה], ג) [מלינו חוסשין לקולא עמ"ש רש"י שבת קנא. ור"ה ושמואל], ג) לקמן פא., ד) ראוה שנבעלה חוששין משום זנות ואין חוששין משום קידושין ר"י ס"א מ"ד, ה) [מוספתא פ"ב ע"ש], ו) [דף סח:], ז) [דף סט:], ח) [יבמות סא.], ט) [עי' תוס' יבמות כה: ד"ה בתמר], י) [שבת מו. ומס],

---

ב) גירסת רבינו כנ' הר"ת שהובא בתוס' בתן ד"ה אמר. ג) נ"ל ור' יוסי סבר דאין בריה אלא כיון שבשעת הבעילה וכו'.

ומטמא לה. מי כהן הוא: **שאינה צריכה הימנו גט שני.** אם מת דסמוך למיתה הוי גט: **בעילתה תלויה.** הדבר תלוי עד שימות או עד שיעמוד מחולי זה אם מת מן החולי הבא עליה פטור דלר' מאיר משמע ליה מעת שאני בעולה היינו משעת נתינה וה"ק לה ה"ז גיטך מעת שאני בעולה אם ממי הלכך כשמת איגלאי מילתא דגרושה הוא בשעת ביאה ואם לא מת הבא עליה בחטאת: **רבי יוסי אומר בעילתה ספק.** לכשימות דמשמע ליה מעת שאני בעולה ומיהו מספקא לן על שעת ביאה אי גרושה הלואי אי לא שמא זו היא שעה הלוויה ליסמך למיתה שמא אינה זו ואינה גרושה הילכך אם ימות מביא הבא עליה אם תלוי ואם לא ימות בחטאת ולוי: **מגורשת ואינה מגורשת ובלבד שימות.** והיינו נמי כרבי יוסי דמייתי אם תלוי דספיקא משום לה ולקמן מפרש מזוני אינה ביניהו: **לא מייתי אם תלוי.** אם ימות אלא פטור לגמרי כדפרישית לעיל: **ור' יוסי.** אם ימות מביא זה אם תלוי: **אינה ביניהו דר' זירא.** כלומר אינה ביניהו מזוני וכדר' זירא ולא דפליגי בדר' זירא דתרוייהו אית להו דרבי זירא ומשום הכי לא קרי לה רבי יוסי מגורשת ואינה מגורשת דקסבר לית לה מזוני ואע"ג דר' יוסי דמתני' תנא מגורשת ואינה מגורשת תרי תנאי ואליבא דרבי יוסי והיינו חכמים דברייתא: **מתני' מעשה בלידן.** בגמ' (ב) פריך מאי תנא דתנא מעשה: **גמ' שנתקרע הגט.** קודם מתן מעות: **והיא בעלמא הוא.** תנאי בעלמא הוא וכי מקיימא ליה מיגלאי מילתא דמשעת נתינה גיטא הוי דכל ע"מ מעכשיו הוא ועי"מ כן דליקיים: **צריכה גט שני.** דלכשתתן כבר אזל ליה גיטא: **שפשטה ידה כו'.** קודם מתן מעות: **מקיים תנאיה ואזיל.** והוו קידושי קידושין למפרע ושל שני אינו כלום: **דלקרובה קאתי.** הילכך מעכשיו קאמר לה משעה שתפץ בה: **אכל גט דלרחוקה קאתי.** ומסתמא בקושי הוא מגרשה הילכך לכשתתן קאמר וקסבר אהכי והכי מפייסנא לה: **לא כסיף למהבעה.** מעותיו. הילכך לא צריך ליה למתלי גיטא במתן מעות ומעכשיו קאמר לה: **ולאחר לא תנשא עד שתתן.** דדילמא לא יהבה ונמצא גט בטל: **נתנה.** לפני מותו אינה זקוקה ליבם: **לא נתנה זקוקה ליבם.** ולא מגי לה ליתן ליורשים: **ומ"ם.** ר"ש: **לי.** משמע אפילו ליורשים כשאני: **אכל דבו"ע תנאה הוי.** ולא תלה הגט בשעת מתן מעות דאי לכשתתן קאמר נהי נמי דלי ואפילו ליורשי משמע מיהו הוה ליה גט לאחר מיתה: **לאומר מעכשיו דמי.** דה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שתקיימי התנאי: **לא נחלקו.** אלא במיהוס ולאחר מיתה דרבנן מספקא להו אי תנאה הוי אי מזרה הוי ולרבי ודאי תנאה הוי:

והתניא אם ימות במלחמה והא אמרי' הכא הרי היא כאשת איש לכל דבריה לפי' ר"ת דקאי אמיהוס אם מתי ומיהו [לפי' הקונטרס] י"ל שהיו מפרשין בהדיא [שמהיוס] תהיה מגורשת אבל קשה דאפילו לפירוש הקונט' דהכא דבמיהוס אם מתי הויא מגורשת לגלגר משעת נתינה מ"מ קשה דהא אילו לא נהרג אוריא היתה בת שבע אשת איש ועוד קשה דאם לא היה נותן גט אלא על תנאי אם ימות א"כ מאי כל היולא הלא לא היה צריך תנאי זה אלא למי שאין לו בנים ויש לו אם ומיהו זה י"ל דלאו דווקא נקט אם ימות אלא כלומר אם לא יבא בסוף המלחמה ומשום עיגונא ונראה לר"ת שהיו כותבין גט גמור בלא שום תנאי בעינעא וכשהיה חוזר מן המלחמה היה כונסה והיתה בת שבע פנויה והא דאמרי' בהזהב (ב"מ דף עב.) מוטב שיבעול אדם ספק אשת איש ולא ילבין פני חבירו ברבים מנא לן מדוד קרי לה ספק אשת איש אע"ג שהיתה פנויה גמורה לפי שגרשה בעינעא ולא היה ידוע לעולם אם היא מגורשת אם לאו: **אשם** תלוי **איבא** ביניהו. דלר"מ דאמר בעילתה תלויה לא מייתי אם תלוי ולא הדבר תלוי ועומד אם מת מאומו חולי מגורשת משעת כתיבה ואם לא מת חייב חטאת א) ומאי לי הוה מספקא לן אם מת מאומו חולי אם לאו היה לר"מ מייתי נמי אם תלוי:

רבי יוסי אומר בעילתה ספק. ומביא אם תלוי ולא בעי ר' יוסי תמיכה משמי חמיכות והי"נ סבר בס"פ דם שחיטה (כריתות דף כג.): **רב** הונא אמר והיא תתן. וכן הלכה דקיי"ל כרבי דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי בדפ' קמא דקידושין (דף ע.) פסקינן הלכתא כר"א דאמר התקדשי לי במנה ב) ונתן לה מנה חסר דינר הרי זו מקודשת ויש"ש דכמאן דאמר ע"מ דמי כדבר הוא אמר ג) רב דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי:

איבא ביניהו שפשטה ידה וקבלה בו'. ולעיל גבי גט הוה מצי למימר נמי שפשטה ידה בו' וה"נ הוה מצי למימר שנתקרע שטר קידושין אבל לא מצי למימר שנתאכלו מעות של קידושין דאע"ג דנתאכלו מקודשת דברשות' דילה קא מתאכלי כדאמרינן גרים האומר (קידושין דף נט.): אלמיפלגי

מסורת הש"ס

א) ב"ב מז: ע"ש ב"מ יב: ע"ש כתובות לז: ע"ש, ב) קדושין ס., ע"ש, ג) קדושין ס. ע"ש, ד) [שם כל הסוגיא מופסחת ס"ה], ה) [תוספתא פ"ה], ו) קדושין ח. ע"ש ודף ס: ע"ז לז. ע"ש לקמן עה: עז. ע"ש, ז) נ"ל א"ר זירא, ח) [ע"ב], ט) [נ"ל ונתן לה דינר ע' קדושין מז.], י) [נ"ל רבי],

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה אם תלוי אינא ביניהו דלר"מ וכו' ומאי לי הוה מספקא לן וכו'. עי' טוש"ע דמספקא להו במהרש"ל דמספקא להו אי נעי ר"מ תמיכה אחת מב' תמיכות ול"ע דתלמוד ערוך הוא במסכת כריתות דף י"ח ע"ל דר"מ לא בעי תמיכה אחת מב' תמיכות ופע"ב:

מוסף רש"י

כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת. כגון זוק לה גיטא ספק קרוב לה ספק קרוב לו בהה"ר (כתובות צז: ב"מ יב:). **מאי ביניהו.** על כמקר לרב הונא נמי אסורה ליגשא עד שתתן שמא לא יתקיים התנאי וגט בטל ונייה ממזרים (קדושין ס:). הרי את מקודשת לי. בפרוטה זו על מנת שאתן לך מאתים זוז (קדושין ס:). **רב הונא אמר והוא יתן.** לכשילכה וקידושין חלין למפרע משעת קידושין ומיהו מודה רב הונא דאם אם קודם שנתנו אינה צריכה גרושין אלא שהרי לא קיים תנאו (שם). וקיבלה קידושין מאחר. קודם שקיים תנאו ואמר כך עמוד זה וקיים תנאו (שם). מקיים תנאיה ואזיל. לרב הונא לא הוו קידושי שני קידושין דהא נמרו קידושי ראשון למפרע (שם). השתא לא הוו קידושין. לר' יהודה הוו קידושי שני קידושין, שהרי הראשון לא נתכוון לקדשה בפרוטה אלא במאתים זוז, דלית ליה לרב יהודה כאומר על מנת כאומר מעכשיו דמי והכי קדמו קידושי שני (שם). דלקרובה קאתי. ומיהר לקרבה אליו וגמר קידושין בפרוטה שנתן לה (שם ס:). אימא מודה ליה לרב יהודה. דלא גמר למיהב גיטא עד שתתן אולי יתקיימו דיתמיה, שאין אדם ממהר לרחק את אשתו (שם). ואי אשמעינן גבי גירושין בהא קאמר רב הונא. דמגורשת מיד לא חשש הבעל לעכב גירושיה על שיקבל המעות, משום דלא כסיף למתבע לה (שם). אימא מודה ליה לרב יהודה. שהרי לא נתרצית בקידושיה עד שיתן (שם). שנקרע. קודם שנתנה (שם). נתנה. קודם שמת (שם). וכולי עלמא מודיא תנאה הוי. ואפילו מ"ק מודה אם פירש על מנת שתתן לי לו ליורשי, שאפילו מת נותנה ליורשיו ופטורה מן החליצה, דהוה ליה גט למפרע משקבלתו (שם). באומר מעכשיו. על מנת כך וכך דמי (שם) על מנת ולאי תנאה משמע והכי קאמר מעכשיו יהא גט על מנת שיתקיים תנאי זה וכל שתתני לי מאתים זוז הרי זו מגורשת ותתן ע"מ שתתני לי מכאן ועד ל' יום נתנה בתוך ל' יום מגורשת ואם לאו אינה מגורשת ארשב"ג מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו הרי זה גיטיך ע"מ שתתנו לי אצטליתי ואבדה אצטליתו ואמרו חכמים תתן לו את דמיה. איתמר רב הונא אמר והיא תתן. פי' הגט קונה למפרע משעת נתינת הגט והיא תתן לו הזוזים ורב יהודה אמר לכשתתן פי' אין הגט קונה אלא לכשתתן לו הזוזים ולא למפרע משעת הגט מאי ביניהו איכא ביניהו שנקרע הגט או שאבד קודם שתתן לו הזוזים. רב הונא אמר והיא תתן אינה צריכה ממנו גט שני תנאה הוי מקיימה תנאיה ואזיל שכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי אם תתני לי מאתים זוז והילכך כל זמן שהיא נותנת לו מתקיים הגט למפרע ואם נקרע או אבד קודם נתינת הזוזים אין בכך כלום ורב יהודה אמר לכשתתן צריכה ממנו גט שני דלכי תתן הוא דהוי גיטא אבל השתא לא הוי גיטא דלית ליה כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי והלכך אין הגט קונה אלא בשעת נתינת הזוזים ובע"י שיהא הגט קיים באותה שעה. וה"ה נמי אם בטל הגט קודם שתתן לו מאתים זוז דו לרב הונא אינו מבוטל דלמפרע מקיים גיטא כי יהבה ליה זוזים והלכך משהגיע גט לידה אינו מבטלו והכי אמרינן בגי אשה לענין קדושין דאם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר אינה מקודשת אם מתי משהגיע גט לידה אינו יכול לבטלו דלכי מיית למפרע קונה הגט והלכתא כרב הונא דק"ל כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ותניא כותיה הרי זה גיטיך ע"מ שתתני לי מאתים זוז אע"פ שנקרע הגט או אבד הרי זו מגורשת ולאחר לא תנשא עד שתתן. פי' דבעיא לקיומה תנאה ולכי מיקיימא ליה הוי גיטא למפרע ועוד תניא הרי זה גיטיך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומת נתנה לו אינה זקוקה ליבם רשב"ג אומר נותנת לאביו או לאחיו או לא"ה מן היורשין ע"כ לא פליגי אלא דמר סבר לי ולא ליורשי ומר סבר לי ואפילו ליורשי אבל לכו"ע תנאה הוי ומיקיים תנאיה ואזיל והוי גיטא למפרע דאי לא הוי גיטא לאחר מיתה ואין הלכה כרשב"ג דאע"ג דאיפסקא הלכתא כותיה דוקא במשנתינו אבל בברייתא יחיד ורבים הלכה כרבים:

**ומטמא לה כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שאינה צריכה הימנו גט שני דברי ר' יהודה ר"מ אומר בעילתה תלויה ר' יוסי אומר בעילתה ספק וחכ"א מגורשת ואינה מגורשת ובלבד שימות מאי איכא בין ר"מ לרבי יוסי אמר רבי יוחנן אשם תלוי איכא ביניהו לר"מ לא מייתי אשם תלוי ולר' יוסי מייתי אשם תלוי וחכ"א מגורשת ואינה מגורשת חכמים היינו רבי יוסי איכא ביניהו דרבי זירא [ו]דאמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל [ז]כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה: מתני' [ח]הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז הרי זו מגורשת ותתן ע"מ שתתני לי מיכן ועד שלשים יום אם נתנה לו בתוך שלשים יום מגורשת ואם לאו אינה מגורשת אמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי אצטליתי ואבדה איצטליתו ואמרו חכמים תתן לו את דמיה: גמ' מאי ותתן [ט]רב הונא אמר והיא תתן רב יהודה אמר לכשתתן מאי ביניהו איכא ביניהו שנתקרע הגט או שאבד רב הונא אמר והיא תתן [י]אינה צריכה הימנו גט שני רב יהודה אמר לכשתתן צריכה הימנו גט שני ותנן נמי גבי קידושין כי האי גוונא דתנן [יא]האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאתן לך מאתים זוז הרי היא מקודשת ויתן ואיתמר מאי ויתן רב הונא אמר והוא יתן רב יהודה אמר לכשיתן מאי ביניהו איכא ביניהו [יב]שפשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר רב הונא אמר והוא יתן [יג]תנאה בעלמא הוא מקיים תנאיה ואזיל רב יהודה אמר לכשיתן לכי יהיב לה הוא דהוו קידושין השתא לא הוו קידושין וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין בהא קאמר רב הונא והוא יתן משום דלקרובה קאתי אבל גבי גירושין דלרחוקה קאתי אימא מודה ליה לרב יהודה ואי אשמעינן גבי גירושין בהא קאמר רב הונא והיא תתן משום דלא כסיף למיתבעה אבל גבי קידושין דכסיפא למיתבעיה אימא מודי ליה לרב יהודה ואי אשמעינן גבי קידושין בהא קאמר רב הונא לכשיתן משום דכסיפא למיתבעה אבל גבי גירושין דלא כסיף למיתבעיה אימא מודה ליה לרב הונא ואי אשמעינן גבי גירושין בהא קאמר רב יהודה לכשתתן משום דלרחוקה קאתי אבל גבי קידושין דלקרובה קאתי אימא מודה ליה לרב יהודה ואי אשמעינן גבי גירושין בהא קאמר רב הונא והיא תתן משום דלא כסיף למיתבעה אבל גבי קידושין דכסיפא למיתבעיה אימא מודי ליה לרב יהודה ואי אשמעינן גבי קידושין בהא קאמר רב יהודה

אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ליפלגי בעל מנת. תימה דולמי מי הוה שמעינן מילתא דרבנן במהיום מי הוו פליגי בע"מ הוה פריך שפיר אבל מין ענין זה לזה כלום דאפילו הוו אמרי רבנן בעל מנת גט ואינו גט דלמא במהיום הוו מודו דהוי גט גמור דתנאה הוי אי שמא לא הוי גט כלל דחזרה הוי ועוד דמשמע ליפלגו בעל מנת דבעל מנת יאמרו חכמים גט ואינו גט הא סבר רב יהודה דבעל מנת לא הוי גט כלל אלא לכשיתן וגראה לר"י דלרב יהודה לכשיתן הוי גט ודאי אבל עד שיתן הוי ספק והוי גט ואינו גט דמספקא ליה באומר על מנת אי כמעכשיו דמי ואין סברא לומר כלל דלרב יהודה עד שיתן ודאי לא הוי גט דפשיטא ליה דלרבנן דרבי ע"מ לאו כאומר מעכשיו דמי אע"ג דבמהיום ולאחר מיתה מספקא להו דא"כ הוה אפכא מר' יוחנן דלרבי יוחנן בע"מ מודו רבנן לרבי דהוי כאומר מעכשיו דמי ובמהיום ולאחר מיתה אין מעשה נגמר מיד לרבנן א"כ ע"מ הוי טפי כאומר מעכשיו ממהיום ולאחר מיתה ולהכי פריך וליפלגו בעל מנת ושמיענו דאפי' בעל מנת לרבנן גט ואינו גט כ"ש במהיום ולאחר מיתה ולישא למימר דאי הוו פליגי בע"מ הוה אמינא מהיום ולאחר מיתה לא הוי גט כלל לרבנן דא"כ מתני' דקתני מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט אמאן תרמייה ועוד יש לומר דהכי קאמר אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ולא שמיענו הך ברייתא אלא מילתא דרבי דמילתייהו דרבנן דאמרי גט ואינו גט תנא לה במתני' לפלוג בע"מ ולאשמועינן מילתא דתרוייהו דאינה שנויה בשום דוכתא ועוד האמרתי בפרק האומר בקידושין (דף ס:): **חסורי** מיחסרא וכו'. ות"ת למה הולרך להגיה דפליגי רבנן אדרבן שמעון בן גמליאל אנא ליה דפליגי עליה ואומר ר"י דקבלה היתה בידו דפליגי רבנן [1](ושהלכה כמותו ולא כרשב"ג כדמיירי בסמוך):

רבה אמר הא לא איצטריך. ות"ת בפרק האומנין (ב"מ דף עז. ושם) אמרי' שכר את הפועלים ואתא מטרא הפסד דפועלים וי"ל דשאני התם שאינו אלא שכיר יום שלא שכרו בעל הבית אלא לגלות וכיון שלא הולרך אינו שכירו אבל הכא שהוא חרש ועושה כל מלאכות שבשדה ויש לו חלק בקרקע כמו בעל השדה ומיד כשהתנה עמו לגלות חרנעה זכה בשלים שדה ואפי' אתא מטרא ולא איצטריך כמו שאר חריסים דמשמע דנטלי רבעא ואפילו לא יעטרכו לגלות ורב יוסף סבר כיון דמשנה עצמו משאר חריסות אמרינן הא לא דלה: **הא** קי"ל הלכתא כרבה. [2] מכאן משמע דבכולי הש"ס הלכתא כרבה לגבי רב יוסף מדלא קאמר והא בהא קי"ל כרבה כדקאמר ובהא לא קי"ל כרשב"ג ולא כאומר הא דקאמר[3] הילכתא כרבה לגבי רב יוסף בר משדה ענין ומחלה היינו דוקא במילי דאיפלגו בבבא בתרא והא דאיצטריך הש"ס לפסוק הלכה בקידושין בפרק קמא (דף ט.) כרבה גבי שילאי לא לריכי שומא פירשנו שם [ד"ה והילכתא][4]:

מכלל

והתניא [5]מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט ולרב יהודה דאמר בעל מנת [6]פליגי אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה ליפלגי בעל מנת להודיעך כחו דרבי וליפלגו בעל מנת ולהודיעך כחן דרבנן [7]כח דהיתירא עדיף ליה: [8]על מנת שתתני לי מכאן ועד שלשים יום וכו': פשיטא מהו דתימא קפידיה לאו קפידא ולזרזה קאתי קא משמע לן: אמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה בצידן כו': מאי תנא דקתני מעשה חסורי מיחסרא והכי קתני אם אמר לה ע"מ שתתני לי איצטליתי ואבדה איצטליתו איצטליתי [9]דוקא קאמר לה רבן שמעון בן גמליאל אומר תתן לו את דמיה ואמר רבן שמעון בן גמליאל מעשה נמי בצידן באחד שאמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתתני לי איצטליתי ואבדה איצטליתו ואמרו חכמים תתן לו את דמיה בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר לה מחולים לך מהו תיבעי לרבנן תיבעי לרשב"ג תיבעי לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא אחלה גבה אבל הכא הא קאמר לה מחולי' לך או דלמא אפילו רשב"ג לא קאמר אלא דקא מפייסה ליה בדמי אבל לגמרי לא אמר ליה [10]אינה מגורשת איתיביה [11]האומר לחבירו קונם שאתה נהנה לי אם אי אתה נותן לבני כור אחד של חטין ושתי חביות של יין ר"מ אומר אסור עד שיתן וחכמים אומרים [12]אף זה יכול להתיר את נדרו שלא ע"פ חכם ואומר הריני כאילו התקבלתי הכי השתא [13]התם לצעורה קא מכוין ולא ציערה [14]הכא משום הרווחה הוא והא לא איצטריך ההוא גברא דאמר ליה לאריסיה כולי עלמא דלו תלת דלוותא ואכלי ריבעא את דלי ארבעה ואכול תילתא לסוף אתא מיטרא אמר רב יוסף הא לא דלה רבה אמר [15]הא לא איצטריכא לימא רב יוסף דאמר כרבנן ורבה דאמר כרבן שמעון בן גמליאל ותיסברא והא קיימא לן הילכתא כוותיה דרבה ובהא אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אלא לעולם כרבנן רב יוסף כרבנן ורבה אמר לך אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלצעורה קא מיכוין אבל הכא משום הרווחה הוא והא לא איצטריך [16]תנן התם בראשונה היה נטמן יום שנים עשר חדש כדי שיהא חלוט לו [17]התקין הלל הזקן שיהא חולש את מעותיו ללשכה ויהא שובר את הדלת ונכנס ואימתי שירצה הלה יבוא ויטול את מעותיו ואמר רבא מתקנתו של הלל נשמע [18]הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו מדעתו מגורשת על כורחו אינה מגורשת מדאיצטריך ליה להלל לתקוני נתינה בעל כורחיה דהויא לה נתינה מכלל

והתניא. בניחותא דשמעינן מינה מדלאטריכו לאיפלגוי בהא מכלל דבעל מנת מודו: **ולרב יהודה.** אדמיפלגי בהך מתניתא במהיום ולאחר מיתה לאשמועינן דבעל מנת פסלי רבנן וכ"ש הא: ומשני להכי איפלגו בהכי להודיעך כחו דרבי מיהו רבנן בעל מנת נמי פסלי: **מאי הנא.** לעיל מינה בדמים דקתני מעשה בצידן כו' מאי דאיה אין שונין מעשה במשנה אלא לרבים: **הכן אם דמיה.** דלא איכוין אלא להרווחה דידיה: **מהו.** מי הוא הך מחילה קיום תנאי כאילו נתנתן לו או לא: **תיבעי לרבנן.** דאמרי דמים לאו במקום איצטלית קיימי ודמים לאו איצטלית הן אבל הכא הא אחליהו והוי כאילו קבל מעות ממש דמחילה כקבלה: **קונס שאתה נהנה לי.** קונס תהא עליך כל הנאה שתהנה ממני: **אף זה.** אם רצה הנודר יכול להתירו מאיליו בלא שאלת התרת חכם ואומר לו הריני כאילו התקבלתי אלמא ממילה כקבלה: **משום הרווחה.** שהיה צריך לצורך בנו: **תלתא דלוותא.** כל שאר החריסים שבמקום זה משקין התבואה שלש פעמים בשנה: **ושקלי ריבעא.** ומנהג החריסין ליטול רביע התבואה בשביל טורח חרישה וזריעה ויכוש והשקאה וכל לרכי השדה: **אם דלי ארבע.** השקה את השדה ארבעה פעמים: **אתא מטרא.** בזמן השקאה רביעית: **הא לא דלה.** ולא שקיל אלא ריבעא כמנהג המקום: **הא לא איצטריך.** ומזלו גרם: **כרבן שמעון.** דדמים במקום אצטלית הכא נמי מטר במקום השקאה: **הלכתא כרבה.** בכל מקום שנחלק עם רב יוסף חוץ משדה ענין ומחלה [19]: **אין הלכה כרבן שמעון.** דאמר לקמן [20] חוץ מערב ולידן ולאיה אחרונה: הכי גרסי' **אלא לעולם כרבנן.** כלומר תרוייהו אליבא דרבנן אמרי לה: **דלצעורה איכוון.** דסתם מגרש את אשתו מתוך איבה הוא מגרשה הלכך מספיקא אמרי' לצעורה איכוון ולא תלינן למימר להרווחה איכוון לקולא: **תנן הפס.** במס' ערכין (דף לא.): **היה נטמן.** הקונה בית בעיר חומה היה נטמן יום שנים עשר חודש שלא ימצאנו המוכר לתת מעותיו כדי שיהא חלוט לו כדכתיב (ויקרא כה) ואם לא יגאל עד מלאת לו וגו': **חולש.** זורק. כמו חולש על גויש (ישעיה יד) מטיל גורל: **ללשכה.** מתוקנת לכך: **ויהא שובר הדלת.** של ביתו ונכנס: **מתקנתו של הלל.** דאיצטריך לתקוני נתינה על כרחו דהא נתינה:

מכלל

עין משפט נר מצוה

נג א מי' פ"מ מהל' גירושין הלכה כא:
נד ב מי' שם הל' כג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמג סעיף ז:
נה ג מי' שם הל' כא טוש"ע שם סעיף ה:
נו ד מי' פ"מ מהל' נדרים הלכה יד סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף כ:
נז ה מי' פ"ט מהל' שכירות הלכה ו סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סימן שלד סעיף ג:
נח ו מי' פי"ב מהל' שמיטה ויובל הל' ז:
נט ז מי' פ"מ מהלכות גירושין הלכה כא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמג סעיף ד:

תוספות רי"ד

מעשה בצידן וכו' מאן תנא דקתני מעשה חסורי מחסרא והכי קתני אם אמר לה ע"מ שתתני לי אצטליתי ואבדה אצטליתו [אצטלתו] דוקא קא"ל רשב"ג אומר תתן את דמיה ומעשה בצידן וכו' אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה ר"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה (ערב בפ' גט פשוט צידן בפ' מי שאחזו וראיה אחרונה בפ' דיני ממונות) והלכך אי לא יהבה ליה אצטליתו דוקא לא הויא מגורשת: בעא מיניה ר' אמי מר' יוחנן הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר מחולין הן לך מהו א"ל אינה מגורשת דלצעורה איכוין והא לא ציערה: ההוא גברא דא"ל לאריסיה כ"ע דלו תלת דלוותא ואכלי רבעא את דלי ד' ואכיל תילתא לסוף אתא מיטרא ולא איצטריך אמר רב יוסף הא לא דלה רבה אמר הא לא איצטריך וקי"ל הלכה כרבה תנן התם בראשונ' היה נטמן יום י"ב חודש כדי שיהא חלוט לו התקין הלל שיהא חולש את מעותיו ללשכה [ויהא] שובר את הדלת ונכנס ואימתי שירצה יבא הלה ויטול את מעותיו:

מסורת הש"ס

1) לעיל עב: וש"נ. 2) [ל"ל נמי פליגי], 3) [ברכות ס. וש"נ], 4) נדרים כד. סג:, 5) [ל"ל הכא], 6) [ל"ל התם], 7) ערכין לא:, 8) [כ"כ קיד: קמג:], 9) [דף עה.], 10) ס"פ ג' ב', 11) [כ"כ קיד: וקמג:], 12) [וע' תוס' כ"כ קיד: ותוס' מגילה כט: ותוס' מנחות לב. ד"ה מעגל ותוס' ב"מ כט. תד"ה והוי ותוס' שבועות מד. ד"ה שומר],

---

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הא קי"ל כו' מכאן משמע. עיין בגלמתות סוף פי"ע דשבת:

מוסף רש"י

מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט. מספקא ליה מאי ולאחר מיתה מי הוי מנאה, מהיום יהיה גט אם אמות, ולכשיתן נמצא גט למפרע מאותו יום, אי מזרה הוי וחזר בו ממהיום ואמר זה גיטך לאחר מיתה, ולא אמר כלום דאין גט לאחר מיתה, דכיון דמית הימי מגרש (קדושין נט: וכעי"ז לעיל עב.) הלכך הוי ספק מגוש ואם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר לריכה גט משניהם (רשב"ם ב"ב קלו.). הריני כאילו התקבלתי. הריני מחזיק לך טובה כאילו התקבלתי ממך לפיכך אינו נדר (נדרים כד.) הריני כאילו התקבלתי מה שנתקשתי ממך (שם סג:). היה נטמן. הלוקח ביום שנים עשר חודש כדי שלא ימצאנו מוכר ליתן לו מעותיו ויהא חלוט לו (ערכין לא:). שידא חולש. כמו (ישעיה יד) חולש על גויש וכדגרסינן (שבת קמח:) מטילין חלשים על הקדשים, שיהא מטיל מעותיו ללשכת הקודש שבעזרה (ערכין לא:). ויהא שובר את הדלת. של בית שמכר, ונכנס (שם). ונתנה לו מדעתו. שקיבלם בלבו (שם). על כרחו. שהטילתם בביתו כי האי גונא דתקון הלל בתמני' (שם לב.).

מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחה לא הויא נתינה מתקיף לה רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ודלמא כי אצטריך ליה לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו ובין בעל כרחו הויא נתינה ואיכא דאמרי אמר רבא מתקנתו של הלל ה"ז גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו ובין בעל כרחו הויא נתינה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין בעל כרחו הויא נתינה מתקיף לה רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ודלמא אפילו בפניו נמי מדעתו אין על כרחו לא והלל מאי דאיצטריך ליה תקין [6]אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה [7]ת"ר הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשת על מנת שתחזירי לי את הנייר מגורשת מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב חסדא הא מני רשב"ג היא דאמר תתן לו את דמיה ה"ג אפשר דמפייסה ליה בדמי מתקיף לה אביי אימור דאמר רשב"ג היכא דליתיה בעיניה היכא דאיתיה בעיניה מי אמר אלא אמר אביי הא מני [8]ר"מ היא דאמר [9]בעינן תנאי כפול והכא הא לא כפליה לתנאיה מתקיף לה רבא טעמא דלא כפליה לתנאיה הא כפליה לתנאיה לא הוי גיטא מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם תנאי קודם למעשה [10]אף כל תנאי קודם למעשה לאפוקי הכא דמעשה קודם לתנאי אלא אמר רבא משום דמעשה קודם לתנאי מתקיף לה רב אדא בר אהבה טעמא דמעשה קודם לתנאי הא תנאי קודם למעשה לא הוי גיטא מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן להו מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם [11]אף כל לאפוקי הכא דתנאי

מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחה לא הויא נתינה. וא"ת להשתא לא כרחו לא הויא נתינה. וא"ת מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחו לא הויא נתינה מ"כ למה היה נטמן ברא"שונה וי"ל דבפניו לא היה יכול להעיז מלוה מלקבלם כדי שיהיה הבית שלו וגם אם היה בפניו יעשוהו ב"ד לקבלם בעל כרחו וא"ת בנתי ערי חומה דהוי כפרעון המוב דעליו לקבלם פשיטא דהוי פרעון כדקאמרינן [1]הלוהו ביטוב לא יחזיר לו במדבר משמע דביטוב יחזיר לו אפילו בעל כרחו וכן בהזהב (ב"מ דף מט.) כי אמר ליה שקול זוזך לא הוי אפילו כשומר חנם ומה מיצטריך הלל הזקן למתן וי"ל דוקא בעלמא פשיטא דהוי נתינה שאין המלוה מפסיד בקבלת הפרעון אבל הכא דע"י הפרעון צריך להחזיר הבית וכן ע"י קבלתו הוי הגט גט לא הויא נתינה וא"ת גבי גט פשיטא דלא הויא נתינה ומה צריך ללמוד מתקנתו של הלל וכי אם יתן מתנה לחבירו יקבלנה בעל כרחו ואור"י די"ל דכיון דאמר לה ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז תלה הדבר בדעתה ועליו לקבלם והוי כמו בנתי ערי חומה וקמ"ל דאפ"ה בע"כ לא הויא נתינה:

לאפוקי הכא דמעשה קודם לתנאי. פי' בקונטרס דר' מאיר ור' חנינא לא פליגי אלא בכפלות כדקאמרינן התם טעמא דהוצרך לאומרו שאלמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא יתחלו וקשה דבפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף לד.) משמע בהדיא דפליגי רבנן נמי אר"מ במעשה קודם לתנאי גבי מתנה שומר חנם להיות כשואל וא"ת בשלמא תנאי כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם לנלו ילפינן שפיר מתנאי בני גד ובני ראובן מדנכתבו בזה הענין שמע מינה בעינן כי האי גוונא אבל שלא יהא מתנה על מה שכתוב בתורה ואפשר לקיימו ע"י שליח היכי ילפינן מהתם כדאמרינן בכתובות (דף עד.) דלמא בלאו הכי נמי מועיל תנאי אלא דהכי הוה מעשה וי"ל [2]משום דכל התנאים הכתובים דמייתי בקידושין בפרק האומר (דף סא.) הוו בענין זה שמע מינה דבעינן

ממש כי האי גוונא ואם בתקותי תלבו ואם תאבו ושמעתם נמי רוב מצות ע"י שליח ונראה דהלכה כר"מ דבעי' תנאי כפול כו' דשמואל ורבא בסמוך סברי כוותיה וכל הני דמתניתין אירי בתנאי כפול אע"ג דלא פירש דה"ל תוקי לה לקמן ברייתא בדכפליה לתנאיה אע"פ שלא פירש ובכל ע"מ שבא"ם כגון (מוכה מא:) ע"מ שתחזירהו לי דאמרוג וכיולא בו בעי כפילות ובכל מקום בעינן תנאי כפול אלא דוקא בשחוי יין ופרועי ראש דהוי איסורי בפ' שבועת העדות (שבועות דף לו:) והא דבעינן כפילות בסוטה משום דהוי איסורא דאית ביה ממונא דאיכא שאר וכסות ועונה וכתובה והא דאמרינן בירושלמי בפרק האומר א"ר יוסי א"ר בון בכל אתר אית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן והכא לית ליה ונראה להרב ר' אלחנן דגרסינן בכל אתר לית ליה לר"מ וכו' והכא אית ליה ומשני ר' חנינא חומר הוא בערוה כלומר אע"ג דלא בפל תנאו ומן הדין התנאי בטל ומעשה קיים ומשום חומר אין הגט גט ולא הקידושין קידושין אשה קבלה קידושין מאחר צריכה גט משניהם ובהכי אירי התם לעיל הקשה הרב ר' אלחנן כיון דבעינן תנאי כפול באיזהו נשך (ב"מ דף סו.) גבי מי קיימת דידך אלא דקאמר פטומי מילי בעלמא הוא משמע שאם התנה הוא כמו שהיא אמרה היה מועיל ואמאי הא לא כפליה לתנאיה ואומר רבינו יאמר הא דנקט פטומי מילי משום דלא מהני אפי' לרבנן דר"מ וג' עניינים יש דיש מקומות דבעינן תנאי גמור ולר"מ תנאי כפול ויש מקומות דלא בעינן אלא גלוי דעת ויש מקומות דאפי' גלוי דעת לא בעינן ובפ' האשה מקדש (קידושין דף מט: ד"ה דבריס) מפורש: **אלא** אמר רבא משום דמעשה קודם לתנאי. לאו משום דלית ליה לרבא כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי דהא הכי הילכתא כדפרישית לעיל ועוד דבהדיא קאמר רבא [3]בהילך אמרוג זה על מנת שתחזירהו לי החזירו יצא ואם לאו כאומר מעכשיו דמי היכי יצא והא לא תלה המתנה אלא כשהחזירו ואז אינו בידו ואין נראה לומר דהתם מיירי כגון שאמר מעכשיו דא"כ היה לו לפרש בדבריו ואע"ג דלא פירש נמי כפילות היינו משום דלא מפרש ליה במשנתינו אבל אי מיירי באומר מעכשיו היה לו לפרש אלא שרוצה רבא לישב ברייתא זו אפילו כרבנן ורבי אבל לרבי אחיא שפיר כדמסיק רב אשי ואביי נמי משמע לקמן בסוף פירקין דסבר כרבי דקאמר הכל מודין בעל מנת שתלא חמה מגרמיקה דמעכשיו קאמר וכדרבי כו' ומיהו אין משם ראיה דלא מצי למימר איפכא הכל מודין דעל מנת לאו כאומר מעכשיו דמי דהא בתם תלא פליגי כ"ש בעל מנת דעדיף:

דתנאי

ם א ב מיי' פ"ו מהל' מלוה הלי' כ (וסמ"ג מהל' זכיה ה"ז) סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף ב:

סא ג טוש"ע שם סעיף ד בהג"ה:

מוסף רש"י

שלא בפניו. כגון זה שהיה נטמן ומשום דמרחי לגיעותא איכא, דשלא בפניו הוא ובעל כרחו הוא, משום הכי איצטריך ליה להלל לתקוני (שם). מאי דאיצטריך ליה תקין. ואי הוי נמי לוקח התם ולא הוי בעי לקבוליתא הוה איצטריך להלל לתקוני דבעל כרחו מיהו נתינה (שם). הרי זה גיטך והנייר שלי. כל הנייר אני מעכב לעצמי, אינה מגורשת. דכיון דהנייר שלו לא נתן לה כלום, דנמצאו אותיות פורחות באויר (בעיל ב:). על מנת שתחזירי לי את הנייר מגורשת. ומחזיר, דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה (שם).

תוספות רי"ד

אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו בין מדעתו בין בעל כרחו מגורשת דמתנה בעל כרחה שמה מתנה וכי איצטריך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין שלא מדעתו הויא נתינה: ת"ר הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשת ע"מ שתחזירי את הנייר הרי זו מגורשת מ"ש רישא ומ"ש סיפא פי' דקס"ד דלא קניא ניטא עד שתחזיר לו את הנייר ונמצא דבעת קניית הגט לא יהיב לה מידי ורחמנא אמר ונתן בידה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום וכו' התם דהוצרך:

מסורת הש"ס

(1) [בכורות כד. ב"מ לח:] ב"ק קט. ב"ב קעד. כתובות עז. סנהדרין לא. לעיל לח., (2) לעיל כ: [תוספתא פ"ב], (3) [קדושין סא.], (4) [ב"ב קעג.], (5) דברים כד, (6) [ב"ק קיח.], (7) [בכתובות עד. ד"ה תנאי מילוי בתופן אחר], (8) [מוכה מא:],

עין משפט נר מצוה

(9) [בכורות כד. ב"מ לח:] ב"ק קט. ב"ב קעד. כתובות עז. סנהדרין לא. לעיל לח., (10) לעיל כ: [תוספתא פ"ב], (11) [קדושין סא.], (12) [ב"ב קעג.], (13) דברים כד, (14) [ב"ק קיח.], (15) [בכתובות עד. ד"ה תנאי מילוי בתופן אחר], (16) [מוכה מא:],